

Stav lidských práv v Číně v roce 2015

Informace z [výroční zprávy](#) Amnesty International o stavu lidských zpráv ve světě zveřejněné 24. 2. 2016

Byla navržena či přijata řada nových zákonů, které představovaly vážné nebezpečí pro lidská práva. Vláda celostátně spustila tvrdé zákroky proti právníkům obhajujícím lidská práva. Další aktivisté a obránci lidských práv byli nadále systematicky vystaveni obtěžování a zastrašování. Pět aktivistek za ženská práva bylo zadrženo kvůli plánu propojit Mezinárodní den žen s kampaní proti sexuálnímu obtěžování. Autority zintenzivnily kontrolu nad internetem, masovými médii a školstvím. Zvýšil se počet televizních „doznání“ kritiků, kteří byli zadrženi kvůli vyšetřování. Svoboda vyznání byla nadále systematicky potlačována. Vláda pokračovala ve své kampani za ničení kostelů a strhávání křesťanských křížů v provincii Zhejiang. V převážně muslimském autonomním regionu Xinjiang Ujgur přijala regionální vláda nová nařízení ohledně přísnější kontroly náboženských záležitostí a zákazu praktikování náboženství. Vláda pokračovala v rozsáhlé kontrole tibetských buddhistických klášterů. Výbor OSN proti mučení lituje, že předešlá doporučení nebyla uskutečněna.

Obránci lidských práv

Obhájci lidských práv, právníci, novináři a aktivisté čelili zvýšenému zastrašování, obtěžování, zatýkání a násilí.

Zadržení právníčky Wang Yu a její rodiny 9. července započalo období tvrdých vládních zákroků proti právníkům a dalším aktivistům za lidská práva. V následujících týdnech bylo agenty státní bezpečnosti vyslýcháno či zadrženo nejméně 248 právníků a mnoho jejich kanceláří a domovů bylo prohledáno. Koncem roku bylo stále pohřešováno či drženo ve vazbě 25 osob a nejméně 12 z nich, včetně předních lidskoprávních obhájců Zhou Shifeng, Sui Muqing, Li Heping a Wang Quanzhang, bylo drženo v „utajeném pobytu na určeném místě“ s podezřením na účasti na zločinu proti státní bezpečnosti.ⁱ

Tato forma vazby umožňuje policii držet jednotlivce podezříváné z takovýchto zločinů až po dobu šesti měsíců mimo formální zadržovací systém, zatímco je podezřelým odepřen vlastní právní zástupce a styk s rodinou. Členové rodiny též podléhají dozoru, obtěžování a omezování svobody pohybu. Lidskoprávní advokát Pu Zhigiang byl odsouzen k tříletému podmíněnému trestu na základě obvinění z „vyvolávání sporů a provokace k problémům“ a „vyvolávání rasové nenávisti“, primárně založených na jeho komentářích publikovaných v rámci sociálních médií. V rámci podmínky mu bylo zakázáno praktikovat advokátní praxi.

V dubnu byla novinářka Gao Yu odsouzena soudem hlavního města Pekingu k sedmi letům vězení na základě obvinění z „odhalování státních tajemství“ za sdílení interního dokumentu Komunistické strany, který napadá svobodu tisku a další „všeobecné hodnoty“ jako svobodu, demokracii a lidská práva. V listopadu byl její trest snížen na pět let a byla propuštěna ze zdravotních důvodů. Propuštění následovalo po tvrzení její rodiny, že se jí ve vězení nedostává dostatečné lékařské péče.ⁱⁱ

Z více než sta lidí z čínské pevniny zadržovaných za podporu hongkongských protestů v roce 2014 bylo osm formálně zatčeno a drženo až do prosince. Nejméně dva nahlásili, že byli během zadržování mučeni. ⁱⁱⁱ

V březnu bylo pět aktivistek za ženská práva – Wei Tingting, Wang Man, Wu Rongrong, Li Tingting and Zheng Churan – zatčeno a zadrženo kvůli obvinění z „vyvolávání sporů a provokace k problémům“ za plán propojit Mezinárodní den žen s kampaní proti sexuálnímu obtěžování. Byly propuštěny na kauci 13. dubna při „narušovací procesu“ po nebývalém mezinárodním tlaku, ale nadále musely čelit policejním výslechům nebo zkonfiskování osobního majetku.

Mnoho bývalých zaměstnanců a dobrovolníků Yirenpingu, známé advokátní antidiskriminační organizace, bylo zadrženo a zastrašováno. Dva bývalí zaměstnanci – Guo Bin a Yang Zhangqing – byli zadrženi 12. června kvůli podezření z „provazování nelegálního obchodu“. 11. července byli propuštěni na kauci. ^{iv}

V prosinci se policie zaměřila na nejméně 33 pracovníků a aktivistů za lidská práva - sedm jich bylo zadrženo v provincii Guandong, kde vzrůstaly pracovní nepokoje a stávky. Detenční centra jim nepovolila právní ochranu kvůli tomu, že jejich případy zahrnovaly též „ohrožení národní bezpečnosti“. ^v

Právní, ústavní či institucionální vývoj

Vláda nařídila nebo navrhla sérii rozsáhlých zákonů a regulací pod záminkou posilování národní bezpečnosti. Byly zde obavy, že by mohly být zneužity k umlčování nesouhlasu a tvrdým zákrokům proti obráncům lidských práv skrze rozsáhlá obvinění jako „podněcování k rozvracení“, „separatismus“ a „vyzrazování státních tajemství“.

Pokud by byl schválen návrh Zákona o zahraničním řízení nevládních organizací tak, jak byl květnu představen k veřejnému nahlédnutí, značně by omezil právo na svobodu sdružování, pokojnému shromažďování a vyjadřování.^{vi}

Zatímco byl zákon navržen zdánlivě tak, aby reguloval a dokonce chránil práva zahraničních nevládních organizací, ve skutečnosti by vložil do rukou Ministerstva veřejné bezpečnosti odpovědnost za dohled nad registrováním zahraničních nevládních organizací, stejně jako dohled nad jejich operováním a schvalováním jejich aktivit. Takto široký rozsah rozhodování vložený do rukou autoritám ohledně dohledu a řízení práce nevládních organizací zvýšil riziko zneužití zákona pro zastrašování a soudní stíhání obránců lidských práv a pracovníků nevládních organizací.

Návrh Zákona o kyberbezpečnosti,^{vii} který má chránit soukromá data uživatelů internetu před napadením a krádeží, by též nutil společnosti, které operují v Číně, aby cenzurovaly obsah, ukládaly data uživatelů v Číně a vynucovaly systém registrací pod pravým jménem fungující proti národním a mezinárodním závazkům o zabezpečení svobody projevu a práva na soukromí. Návrh zákona by jednotlivcům či skupinám zakázal užívat internet, aby „neškodili národní bezpečnosti“, „nenarušili společenský řád“ či „neškodili národním zájmům“ – tyto příliš široké a nepřesné pojmy by mohly být zneužity k dalšímu omezování svobody projevu.

V prosinci parlament schválil Protiteroristický zákon, který v podstatě vůbec nechrání ty, kteří pokojně praktikovali svou víru nebo jednoduše kritizovali politiku vlády, před tím, aby byli pronásledováni na základě povrchních obvinění spojených s „terorismem“ nebo „extremismem“.

Svoboda projevu – internet a novináři

V lednu vláda oznámila, že internet bude v roce 2015 jejím hlavním „bojištěm“ v kampani „boje proti pornografii a protiprávním informacím“. V tom samém měsíci oznámila, že uzavřela padesát webových stránek a uživatelských účtů na WeChat – mnoho z nich se účastnilo diskuse o současných událostech, armádních záležitostech nebo protikorupční politice a 133 účtů šířilo informace, které „zkreslují dějiny Komunistické strany a národní historii“. Ministr vzdělání, též v lednu, prohlásil, že zahraniční učebnice budou zakázány, aby se zastavilo šíření „špatných západních hodnot“ a varoval univerzity, které by mohly být infiltrovány „nepřátelskými silami“.

Podle státních médií bylo v srpnu „potrestáno“ 197 lidí v rámci zvláštní kampaně Ministerstva veřejné bezpečnosti, za domnělé šíření fám ohledně akciového trhu, chemické exploze v pobřežním městě Tianjin, ke které došlo začátkem měsíce, či dalších témat.

Koncem měsíce byl Wang Xiaolu, reportér finančního časopisu Caixin, zadržen po vládním prohlášení, že článek, který napsal o akciovém trhu, byl smyšlený. Byl přinucen k „doznání“, které bylo vysíláno národní televizí a byl následně přesunut k „utajenému pobytu na určeném místě“. Pozorovatelé čínských médií věřili, že byl zneužit jako obětní beránek k varování pro tisk, aby se vyhnul vydávání negativních zpráv o propadu akciového trhu.

V říjnu byl investigativní novinář Liu Wei zadržen poté, co odhalil korupční skandál zahrnující vládní úředníky. Slavný historik Yang Jisheng byl přinucen k rezignaci na post editora liberálního deníku Yanhuang Chunqiu poté, co Státní správa tisku, publikace, rádia, filmu a televize kritizovala deník za vydání desítek článků, které „odporovaly nařízením“.

Svoboda vyznání a přesvědčení

Kampaň za demolici kostelů a strhávání křížů v provincii Zhejiang byla spuštěna v roce 2013 a zintenzivnila v roce 2015. Podle zpráv mezinárodních médií bylo během kampaně strženo více než 1200 křížů, což zapříčinilo

řadu protestů. V červenci provinční vláda Zhejiangu schválila nařízení, které omezovalo výšku objektu připojeného na vrchu budovy na jednu desetinu celkové výšky budovy a mnoho lidí věřilo, že toto nařízení bylo vydáno, aby legitimizovalo odstraňování křížů.

Zhang Kai, právník, který nabízel právní asistenci postiženým kostelům, byl zadržen 25. srpna kvůli podezření ze zločinů proti státní bezpečnosti a „narušování společenského řádu“ a byl později převezen k „utajenému pobytu na určeném místě“. ^{viii} Mnoho pastorů a vedoucích „domácích kostelů“ bylo též následně umístěno pod stejnou formu izolovaného zadržení.

Praktikující učení Fa-lun-kung byli nadále perzekvováni, svévolně zadržováni, nespravedlivě souzeni a mučeni či čelili jiné formě krutého zacházení.

Trest smrti

Dodatky k Trestnímu zákoníku, které vešly v platnost v listopadu, snížily množství zločinů trestatelných smrtí z 55 na 46. ^{ix} Státní média uvedla, že ačkoliv těchto devět zločinů se nevyskytovalo často a mělo by jen malý vliv na snížení počtu poprav, jejich zrušení bylo v souladu s vládní politikou „zabíjet méně, zabíjet obezřetněji“. Nicméně revidovaná ustanovení nadále selhávala v schopnosti sladit Trestní zákoník s mezinárodním právem a standardy při užívání trestů smrti. Statistiky byly nadále klasifikovány jako státní tajemství.

Li Yan, oběť domácího násilí, která zabila svého manžela v roce 2010, byla 24. dubna odsouzena k „podmíněnému“ trestu smrti s dvouletým odročením, které se obvykle ke konci své platnosti mění na doživotí. Nejvyšší lidový soud v roce 2014 nečekaně zrušil její původní trest smrti a nařídil nový proces. Důkazy o utrpěném domácím násilí byly v původním procesu soudci ignorovány, právě tak jako zůstaly nevyšly její předchozí žádosti o policejní ochranu. V březnu vydal Nejvyšší lidový soud spolu s vládou nové stanovky k případům domácího násilí, včetně doporučení ohledně rozsudků obětí domácího násilí, které se dopustily zločinu na svém násilníkovi. V prosinci vydal parlament Zákon o domácím násilí, který poprvé vyžaduje, aby policie prošetřila všechna ohlášení domácího násilí a stanovila systém zákazu přiblížení pro ochranu obětí.

Mučení a další kruté zacházení

Mučení a další kruté zacházení zůstalo při zadržení a během výslechu široce rozšířeno, zejména kvůli nedostatkům v domácím právu, systémovým problémům trestním soudnictvím a potížím s dodržováním pravidel a procedur v rámci již zažitých praktik. Právník Yu Wensheng byl během svého zadržení od října 2014 do ledna 2015 v pekingském zadržovacím centru Daxing mučen. Byl každý den vyslýchán 15-16 hodin, zatímco seděl na tvrdé svazovací židli, po mnoho hodin se svázanými rukama a trpící nedostatkem spánku. ^x

Zadržovaným se zhoršujícím se zdravím byl zamítnut či znemožněn přístup k adekvátní lékařské pomoci. To se týká i Gao Yu a Su Changlan, která je prominentní aktivistkou za ženská práva, která byla držena celý rok po svém zadržení v říjnu 2014 za podporu prodemokratických protestů v Hongkongu.

Zhou Jinjuan, 85 letá oběť nuceného vystěhování, která v Pekingu požadovala nápravu při návštěvách vládních kanceláří, byla zadržena v srpnu a umístěna do neoficiálního zadržovacího zařízení na déle než týden bez dostatečné lékařské péče, což jí nakonec způsobilo ztrátu zraku na jedno oko.

Když 18. června Wang Quanzhang, obhájce několika praktikujících Fa-lun-kung, promlouval k obvodnímu soudu Dongchangfu ve městě Liaocheng v provincii Shangong, byl soudcem přerušen a vyhoštěn ze soudní místnosti kvůli „rušení klidu“. Wang Quanzhang řekl, že ho policie vtáhla do další místnosti a zbila ho.

Komise OSN proti mučení opakovala svá doporučení ohledně právního zajištění prevence proti mučení a hlásila obtěžování právníků, obránců lidských práv a lidí podepisujících petice, stejně jako nedostatek statistických informací k mučení. Též urgovala autority k ukončení postihování právníků za výkon svých přiznaných profesionálních povinností a ke zrušení právních předpisů, které de facto umožňovaly izolovanou detenci jako „utajený pobyt na určeném místě“.

Sexuální a reprodukční práva

V říjnu vláda ohlásila změny v politice rodinného plánování. Po mnoha letech kumulativních změn začaly autority podporovat zrušení politiky „jednoho dítěte“ tak, že povolí páru mít dvě děti. Možnost povolení více dětí domácnostem v rurálních oblastech a etnickým menšinám za určitých okolností nadále pokračovala. Vláda též oznámila, že podnikne kroky k legalizaci postavení 13 milionu nedokumentovaných čínských dětí, které byly narozeny navzdory staré politice.^{xi}

Tibetský autonomní region a oblasti v provinciích obývaných Tibeťany

K padesátému výročí ustanovení Tibetského autonomního regionu v září vydala čínská vláda dokument zavrhuující přístup „střední cesty“, který prosazoval Dalajláma a „Dalajlámova skupina separatistických aktivistů“. Při ceremonii označující toto výročí se politický vůdce Yu Zhengsheng zavázal k boji proti separatismu a naléhal na armádu, policii a soudy, aby byly připraveny k vleklému boji s „bandou 14. dalajlámy“.

Etničtí Tibeťané nadále čelí diskriminaci a omezování jejich práva na svobodu vyznání, projevu, sdružování a poklidného shromažďování. Bylo zadrženo několik tibetských mnichů, spisovatelů, protestujících a aktivistů, mezi nimi i tibetský mnich Choephel Dawa a tibetský spisovatel a blogger Druklo.^{xii}

Tibetský náboženský vůdce komunity Tenzin Deleg, který byl uvězněn za „podporu separatismu“ v roce 2002, zemřel v červenci během plnění svého doživotního trestu. Policie napadla a zadržela příslušníky jeho rodiny a další, kteří se shromáždili a vyžadovali vydání jeho těla, aby mohlo projít běžnými buddhistickými rituály.^{xiii} Navzdory přání rodiny bylo jeho tělo zpopelněno. Bylo též nahlášeno, že policie zasáhla proti vzrůstajícím se protestům nadměrnou a nepřiměřenou silou, včetně použití slzného plynu a výstřelů.

Během roku se v oblastech obydlených tibetskou populací zapálilo na protest proti represivní politice tamních úřadů nejméně sedm lidí; nejméně pět z nich jich důsledkem popálenin zemřelo. Od února 2009 stoupl počet obětí této formy protestu na 143.

Autonomní region Xinjiang Ujgur

Kampaň „Tvrký úder“ mířící proti „násilnému terorismu a náboženskému extremismu“, která měla být původně omezena pouze na jeden rok od spuštění v květnu 2014, pokračovala po celý rok 2015. Při jejím jednoročním připomínání úřady tvrdily, že se jim podařilo rozbít na 181 „teroristických skupin“. Byl nahlášen rostoucí počet násilných incidentů a protiteroristických operací, které měly za následek mnoho obětí.

1. února vešlo v regionu v platnost nové Nařízení o prosazování náboženských záležitostí. Jeho cílem je těsnější kontrola online komunikace a potlačení role, kterou má náboženství v „manželství, pohřbech, kultuře, umění a sportu“. Důsledkem toho jsou přísnější omezení pro Ujgury, převážně muslimskou turkickou etnickou skupinu žijící v regionu, kteří mnoho let trpí rozsáhlou diskriminací. Ještě ten měsíc zakázalo regionální hlavní město Urumqi nošení burek. Stejně jako v předchozích letech vyvěsilo mnoho okresů na své webové stránky upozornění, že studentům základních či středních škol a členům Komunistické strany by nemělo být povoleno slavit Ramadán.

Nucená repatriace ze sousedních zemí

Thajsko po čínském diplomatickém nátlaku deportovalo v červenci 109 Ujgurů zpět do Číny, kde jim hrozilo mučení, nucené zmizení a poprava.^{xiv} V listopadu byli dva prodemokratičtí aktivisté, kterým byl udělen uprchlický status Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a schváleno místo k přesídlení, též deportováni zpět do Číny. Čína nadále ignorovala své závazky proti utlačování vyplývající z mezinárodního práva tak, že nadále deportovala Severokorejce zpět do Severní Koreje, kde jim hrozila zadržení, uvěznění, mučení či další kruté zacházení a nucené práce.

Zvláštní správní oblast Hongkong

Hongkongská policie během roku formálně zatkla 955 lidí, kteří se účastnili prodemokratických protestů v Hongkongu od září do prosince 2014, též známých jako "Umbrella Movement (Deštníkové hnutí)". Dalších 48 bylo povoláno. Mezi zatčenými byli opoziční zákonodárci, tři spoluzakladatelé kampaně vyzývající k občanské neposlušnosti "Occupy Central" a vůdci dvou studentských skupin – Alex Chow z Federace studentů a Joshua Wong ze "Scholarism", prodemokratické organizace vedené mladými lidmi. Dlouhé intervaly mezi samotnými zatčeními a rozhodnutím o soudním stíhání značí, že jen málo zatčených protestujících bylo koncem roku 2015 odsouzeno.

V říjnu byl Ken Tsang Kin-Chiu, prodemokratický aktivista jehož bití policejními složkami na protest v roce 2014 bylo natočeno místní televizí, byl jednou obviněn z "napadení policistů při řádném výkonu jejich povinností" a čtyřikrát z "odporu policistovi při řádném výkonu jeho povinností". Sedm policistů, kteří se údajně podíleli na bití, bylo obviněno z "úmyslného způsobení bolestivých tělesných zranění". V prosinci prohlásili policisté i Ken Tsang, že jsou neviní.

Hongkongská univerzita byla kritizována za rozhodnutí, jež způsobila obavy o akademickou svobodu v Hongkongu. Týkají se i srpnových sankcí udělených univerzitou profesoru práva Benny Thaiovi pro jeho nakládání s anonymními dary souvisejících s protesty, což podle správy hrubě narušilo univerzitní postupy, a zamítnutí rady guvernérů jmenovat kandidáta Johannese Chan Man-muna, vybraného nominační komisí, profesorem práva a bývalého děkana právnické fakulty jmenovat vicekancléřem. Média, akademici a student tvrdili, že tato rozhodnutí byla odplato za podporu, kterou akademici vyjadřovali "Deštníkovým protestům".

V únoru byla shledána vinnou Law Wan-Tung, a to ze zastrašování, napadení a způsobení tělesné újmy jejím zaměstnankyním, přistěhovaleckým indonéským domácím pracovnícím Erwianě Sulistyaningsih a Tutice Lestari Ningsih. Byla odsouzena k šesti letům vězení.

ⁱ China: Latest information on crackdown against lawyers and activists ([Press release](#), 28 August)

ⁱⁱ China: Authorities show callous disregard for imprisoned journalist by denying appropriate medical care ([Press release](#), 6 August)

ⁱⁱⁱ China: Release supporters of Hong Kong pro-democracy protests ([Press release](#), 28 September)

^{iv} Further information – China: Two activists released in China ([ASA 17/2097/2015](#))

^v China: Activists held in crackdown on labour rights ([ASA 17/3015/2015](#))

^{vi} China: Submission to the NPC Standing Committee's Legislative Affairs Commission on the Second Draft Foreign Non-Governmental Organizations Management Law ([ASA 17/1776/2015](#))

^{vii} China: Submission to the NPC Standing Committee's Legislative Affairs Commission on the Draft "Cyber Security Law" ([ASA 17/2206/2015](#))

^{viii} China: Lawyer supporting churches in China detained ([ASA 17/2370/2015](#))

^{ix} China: Submission to the NPC Standing Committee's Legislative Affairs Commission on the Criminal Law Amendment (9) (Second Draft) ([ASA 17/2205/2015](#))

^x China: Submission to the UN Committee against Torture ([ASA 17/2725/2015](#))

^{xi} China: Reform of one-child policy not enough ([News story](#), 29 October)

^{xii} China: Fears for Tibetan monk detained in China – Choephel Dawa ([ASA 17/1551/2015](#))

^{xiii} China: Return the body of prominent Tibetan monk Tenzin Deleg Rinpoche who died in prison ([ASA 17/2102/2015](#))

^{xiv} Thailand must not send Uighurs to Chinese torture ([News story](#), 9 July)